

10. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук. метод. посібник / за ред. О. І. Пометун. К. : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
11. Фрицок В.А. Акмеологічні аспекти дослідження проблеми саморозвитку особистості. *Професійне становлення особистості: психолого-педагогічний науковий журнал*. Хмельницький: ФОП Цюпак, 2015. Вип.4. С. 87–92.
12. Шадриков В. Д. Происхождение человечности : учебное пособие [для студентов высших учебных заведений] М. : Логос, 1999. 200 с.

References

1. Bekh I. D. Vychovannya osobystosti [Education of personality]. Vybrani naukovy pratsi : u 2 t. Chernivtsi : Bukrek, 2015. T. 2. 640 s.
2. Bondar S. P. Pidhotovka maybutnikh uchyteliv svitovoyi literatury do rozvytku chytats'kykh interesiv starshoklasnykh u profil'nykh shkoli [Preparation of the future world literature teachers for the development of the reading interests of high school students in the profile school] : dys. ... kandydata ped. nauk : 13.00.04. Vinnytsya, 2010. 252 s.
3. Didyk N. M. Profesiyno znachushchi kharakterystyky osobystisnoyi zrilosti maybutnikh psykholohiv [Professionally significant characteristics of the future psychologists' personal maturity]. *Problemy suchasnoyi psykholohiyi: zbirnyk naukovykh prats' Kam"yanets'-Podil's'koho natsional'noho universytetu imeni Ivana Ohiyenka, Instytutu psykholohiyi im. H. S. Kostyuka APN Ukrainy / Za red. S. D. Maksymenka, L. A. Onufriyevoyi. Vyp. 7. Kam"yanets'-Podil's'kyu : Aksioma, 2010. S. 190–206.*
4. Dubasenyuk O. A. Specyfika funkcyj myslena zawodowego nauczyciela. *Paradygmaty oswiatowe I edukacja nauczycieli* [Educational paradigms and teacher education] / pod redakcja : Wasyla Kremienia, Tadeusza Lewowickiego, Swietlany Sysojewej. Krakow : Wyzsza Szkola Pedagogiczna ZNP; Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN, 2010. C. 277–287.
5. Kashapov M. Psikhologiya pedagogicheskogo myshleniya: monografiya [Psychology of pedagogical thinking : monograph]. SPb. : Aleteyya, 2000. 463 s.
6. Kuoni Ye. Yu. Formirovaniye pedagogicheskogo myshleniya u studentov klassicheskogo universiteta : na primere izucheniya inostrannogo yazyka [Formation of pedagogical thinking among the students of classical university: on the example of studying a foreign language] : avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.08. Ul'yanovsk, 2010. 30 s.
7. Mednikova H. I. Osobystisna zrilist' : sutnist' ta kryteriyy [Personal maturity: essence and criteria]. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. Psykholohiya. 2012. Vyp. 43 (2). S. 179–186.*
8. Nazarenko H. A. Teoriya i praktyka vykhovannya kul'tury demokratyzmu uchniv starshykh klasiv zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladiv [Theory and practice of developing the culture of democracy of the senior classes pupils of comprehensive educational institutions] : dys. ... d-ra ped. nauk. 13.00.07. Kyiv. 2016. 597 s.
9. Pavelkiv R. V. Zahal'na psykholohiya [General psychology]. Rivne : RDHU, 2013. 110 s.
10. Pomետun O. I. Suchasnyy урок. Interaktyvni tekhnolohiyi navchannya: nauk. metod. Posibnyk [Modern lesson. Interactive education technologies: scientific-method. textbook] / O. I. Pomետun, L. V. Pyrozhenko; za red. O. I. Pomետun. K. : Vydavnytstvo A.S.K., 2004. 192 s.
11. Frytsyuk V. A. Akmeolohichni aspekty doslidzhennya problemy samorozvytku osobystosti [Acmeological aspects of investigating the problem of personality self-development]. *Profesiyne stanovlennya osobystosti : psykholoho-pedahohichnyy naukovyy zhurnal. Khmel'nyts'kyu : FOP Tsyupak, 2015. Vyp. 4. – S. 87–92.*
12. Shadrikov V. D. Proiskhozhdeniye chelovechnosti : uchebnoye posobiye [The Origin of Humanity : A Study Guide] [dlya studentov vysshikh uchebnykh zavedeniy]. M. : Logos, 1999. 200 s.

УДК 378.14

DOI 10.31652/2415-7872-2021-67-78-84

БОГДАН ЗОНОВ

аспірант кафедри педагогіки і професійної освіти
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського м. Вінниця, Україна
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

СУТНІСТЬ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ КОУЧИНГУ У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ

У статті звернено увагу на професійно-особистісний розвиток майбутнього вчителя, що являє собою цілеспрямований та поетапний процес фахового становлення, що характеризується неперервністю, циклічністю, фазовістю та передбачає врахування навчальних потреб, мотиваційних детермінант майбутнього педагога, рівня його педагогічної майстерності. Зауважено, що ефективною технологією науково-методичного супроводу є педагогічний коучинг як система андрагогічних, акме-синергетичних принципів і прийомів, котрі сприяють розвитку потенціалу особистості та групи студентів, а також забезпечують максимальне розкриття та ефективну реалізацію цього потенціалу. Автор зауважив, що коучинг сприяє формуванню самоосвітньої компетентності особистості, оскільки тренує здатність ефективно діяти й навчатися, усвідомлювати відповідальність, розвиває навички самостійної пізнавальної діяльності, самоуправління й ефективного менеджменту траєкторії власного індивідуального розвитку. У процесі коучингу відбувається розкриття потенціалу людини, розвиток її професійних та особистих якостей завдяки чому розвиваються нові здібності й навички, які підвищують ефективність роботи та

покращують якість життя людини в цілому. Закцентовано увагу на тому, що коучинг дозволяє вирішувати одну із найактуальніших проблем навчального процесу – управляти мотивацією студентів, пропонуючи викладачеві технологію, що дає гарантований результат і здатність націлити майбутнього фахівця на роботу в творчому середовищі.

У статті виокремлено цілі коучингу в освіті, зокрема: розкриття внутрішнього потенціалу особистості студента; розвиток особистості через делегування відповідальності; досягнення високого рівня відповідальності та її усвідомлення в усіх учасників коучингу. Окреслено основні характеристики коучингу, такі, як системність, вертикальна й горизонтальна цілісність освітнього процесу; інтеграція формальної, неформальної та інформальної освіти; урахування змісту навчальних потреб студента тощо. Зауважено, що важливими умовами формування особистості вихованця у процесі застосування технології коучингу є професійна компетентність викладача і свідоме, мотивоване, відповідальне ставлення студента. У статті окреслено основні шляхи, котрі забезпечують результативність коучингу в системі освіти, зокрема: особистісний підхід до кожного студента, підтримка, усвідомлена участь в процесі й досягненні конкретних результатів, у виявленні сильних та слабких сторін кожного студента. Закцентовано увагу на ролі коучингу в освіті – індивідуальний підхід для підвищення ефективності та результативності в процесі навчання. Звернено увагу на нові освітні стандарти, котрі передбачають особистісно-орієнтований підхід у навчанні. Автор зауважив, що коучинг – це технологія для розкриття потенціалу особистості, для максимізації власної продуктивності та ефективності; коучинг – це не тільки техніка, яка застосовується в певних обставинах; ефективний коучинг – це метод управління, метод взаємодії з людьми, спосіб мислення.

Ключові слова: коучинг; педагогічний коучинг; технологія коучингу; педагог-наставник; коучингова взаємодія.

BOGDAN ZONOV

graduate student of the Pedagogy and Vocational Education Department
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
Ostrozhskego str. 32, Vinnytsia

THE ESSENCE OF THE BASIC CONCEPTS OF COACHING IN THE UKRAINIAN HIGHER EDUCATION PROCESS

The article draws attention to the professional and personal development of the future teacher, which is a purposeful and step-by-step process of professional development, characterized by continuity, cyclicity, phasing and involves taking into account educational needs, motivational determinants of the future teacher, his pedagogical skills. It is believed that an effective technology of scientific and methodological support is pedagogical coaching as a system of andragogical, acme-synergetic principles and techniques that promote the development of the potential of individuals and groups of students, as well as ensure maximum disclosure and effective realization of this potential. The author notes that coaching contributes to the formation of self-educational competence of the individual, as it trains the ability to act and learn effectively, realize responsibility, develop skills of independent cognitive activity, self-management and effective management of the trajectory of personal development. In the process of coaching, a person's potential is revealed, his professional and personal qualities are developed, due to which new abilities and skills are developed too, increase work efficiency and improve the quality of life in general. Emphasis is placed on the fact that coaching allows to solve one of the most pressing problems of the educational process – to manage students' motivation, offering the teacher technology that gives a guaranteed result and the ability to direct the future specialist to work in a creative environment. The article highlights the goals of coaching in education, in particular: the disclosure of the inner potential of the student's personality; personality development through delegation of responsibility; achieving a high level of responsibility and awareness of all participants in coaching.

The main characteristics of coaching are outlined, such as systemic, vertical and horizontal integrity of the educational process; integration of formal, non-formal and informal education; taking into account the content of the student's educational needs, etc. It is noted that important conditions for the formation of the pupil's personality in the process of applying coaching technology are the professional competence of the teacher and a conscious, motivated, responsible attitude of the student. The article outlines the main ways to ensure the effectiveness of coaching in the learning system, in particular: personal approach to each student, support, conscious participation in the process and achieving specific results, identifying the strengths and weaknesses of each student. Emphasis is placed on the role of coaching in education – an individual approach to increase efficiency and effectiveness in the learning process. Attention is paid to new educational standards, which provide a personality-oriented approach to learning. The author notes that coaching is a technology for unlocking the potential of the individual, to maximize their own productivity and efficiency; coaching is not just a technique used in certain circumstances; effective coaching is a method of management, a method of interaction with people, a way of thinking.

Keywords: coaching; pedagogical coaching; coaching technology; teacher-mentor; coaching interaction.

Розвиток інноваційних процесів в освіті на сучасному етапі є об'єктивною закономірністю, що зумовлюється: інтенсивним розвитком інформаційних технологій у всіх сферах людського буття; оновленням змісту філософії сучасної освіти, центром якої став загальнолюдський цілісний аспект; гуманістично зорієнтованим характером взаємодії учасників освітнього процесу; необхідністю підвищення рівня активності та відповідальності педагога за власну професійну діяльність. У зв'язку з цим, винятково важливого значення набуває здатність майбутнього вчителя до здійснення інноваційної діяльності.

Обов'язковою умовою модернізації вищої педагогічної освіти як складно організованої, відкритої системи є впровадження технології науково-методичного супроводу, що дозволяє забезпечити неперервність професійного зростання майбутнього вчителя за індивідуальною освітньою траєкторією, створити акмеологічні умови для опанування позиції суб'єкт–суб'єктної взаємодії, інтерактивного взаємонавчання, котре вміщує в собі гуманістичну, людиноцентричну спрямованість розвитку педагогічної майстерності майбутнього вчителя. Ефективною технологією науково-методичного супроводу є педагогічний коучинг як система андрагогічних, акме-синергетичних принципів і прийомів, котрі сприяють розвитку потенціалу особистості та групи студентів, а також забезпечують максимальне розкриття та ефективну реалізацію цього потенціалу. Педагогічний коучинг передбачає системність, вертикальну й горизонтальну цілісність освітнього процесу; інтеграцію формальної, неформальної та інформальної освіти; урахування змісту навчальних потреб студента тощо. В основі педагогічного коучингу покладено ідею про те, що кожна особистість неповторна, відрізняється власними потребами, цілями, інтересами, мотивами.

Теоретичною основою методології і інноваційних технологій є дослідження сучасних педагогів В. Безпалько, Б. Лихачова, М. Кларина, В. Монахома, Г. Селевка. Проблеми педагогічної інноватики розглядали такі вчені як М. Бургін, О. Комар, А. Ніколас, О. Пометун, Н. Юсуфбеков, які співвідносили поняття нового в педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове. Коучинг, як чинник розкриття потенціалу особистості, у різноманітних галузях діяльності досліджували Т. Голві, М. Аткинсон, М. Дауні, С. Беттлі, Д. Уйтмор та ін. Як технологію в освіті розглядали зарубіжні вчені А. Браун, Дж. Джеймсон, К. Колет та вітчизняні Т. Борова, О. Бородієнко, Н. Горук, С. Романова.

Мета статті – схарактеризувати сутність основних понять коучингу у вищій освіті України.

Радикальні зміни, що відбуваються в нашій країні, все більше ускладнюють умови соціального й економічного життя людини. Нині спостерігається перехід від суворо регламентованого життя всього суспільства й окремо взятої людини до вибудовування гнучких взаємовідносин. У зв'язку з цим, суспільство диктує системі вищої освіти запит на розвиток вільної, відповідальної, суспільно активної особистості, яка усвідомлює своє право вибору та вміє цей вибір здійснювати, при цьому діючи свідомо та відповідально. Актуальність цього питання обумовлена ще й тим, що якість сучасних процесів модернізації вищої освіти України багато в чому залежить від характеру впровадження інноваційних процесів і визначається особливостями тих нововведень, що використовуються, і крім того, самим інноваційним потенціалом педагогічного середовища системи вищої освіти [9, с. 144].

За словами О. Хмельницької, коучинг став предметом зацікавленості західних та українських освітян, як інтерактивна освітня технологія. Ця особистісно-орієнтована технологія сприяє формуванню самоосвітньої компетентності особистості, оскільки тренує здатність ефективно діяти й навчатися, усвідомлювати відповідальність, розвиває навички самостійної пізнавальної діяльності, самоуправління й ефективного менеджменту траєкторії власного індивідуального розвитку [15, с. 315].

Коучинг – саме та сучасна інноваційна технологія, котра має значний потенціал сформувати у студентів уміння діяти відповідно до норм професійної етики. Коучинг дозволяє вирішувати одну із найактуальніших проблем навчального процесу – управляти мотивацією студентів, пропонуючи викладачеві технологію, що дає гарантований результат і здатність націлити майбутнього фахівця на роботу в творчому середовищі [5, с. 17]. До сучасних шляхів модернізації вищої освіти, відносять застосування в процесі навчання технології коучингу. Розробці теоретичних основ і аналізу практичного застосування цієї технології в бізнесі, управлінні персоналом, психології присвячено багато публікацій закордонних і вітчизняних учених. Щодо застосування коучингу в освітній діяльності, зокрема в Україні, то ця технологія поступово впроваджується в освітній процес [3, с. 99].

Коучинг – це сучасна технологія, яку створили для розвитку потенціалу людей і команд, задля досягнення заздалегідь узгоджених цілей та докорінної зміни моделей поведінки, що призводить до розкриття внутрішнього потенціалу особистості [17]. В українську освітню систему поняття коучингу прийшло з американських та європейських джерел. Коучинг у перекладі з англійської означає «наставляти», «тренувати», «надихати». Отже, коучинг – це тренерство. Витоки коучингу лежать у спортивному тренерстві, позитивній, когнітивній та організаційній психології, в уявленні про усвідомлене життя, можливості постійного та цілеспрямованого розвитку людини [14, с. 187].

Сама етимологія слова «коуч» походить від назви невеличкого угорського містечка Коч, яке було розташоване в Європі, напівдорозі від Відня до Будапешту [18, с. 45]. Коучинг (з англ. coaching – тренерство) – інструмент особистісного й професійного розвитку, формування якого почалося в 70-80-х роках ХХ століття. Міжнародна федерація коучингу (ICF) дає визначення процесу коучингу як безперервного співробітництва, яке допомагає клієнтам досягати реальних результатів в особистому і професійному житті. На думку Т. Голві, коучінг – це розкриття потенціалу людини з метою максимального підвищення її ефективності [2, с. 65].

Змістове наповнення категорій «виховання» й «розвиток» студентів інтегроване для нас в понятті «наставництво». Цей термін сьогодні застосовується у різних сферах життєдіяльності і має декілька споріднених значень. У зарубіжній практиці вищої школи його відповідниками є «тьютор» (П.Коен, Д.Кулік, Ч.Харінгтон), «ментор» (А.Робертс, К.Філіпп), у вітчизняній літературі – «куратор» (С.Вітвицька), «майстер виробничого навчання» (В.Богословський, Н.Кузьміна, В.Маркелова), «класний керівник» (Ю.Азаров, Т.Мальковська). В українській психолого-педагогічній науці поняття «наставництво» розкрито і обґрунтовано в роботах Г.Білої та К.Шамлян, присвячених дослідженню специфіки діяльності педагога-наставника.

Важливим для адекватного розуміння й застосування в дослідженні терміну «коуч» виявилось установлення співвідношення понять «педагог», «наставник», «педагог-наставник», «куратор» і «викладач» [16, с. 5].

Коучинг в освіті характеризується особистісним підходом до кожного студента, підтримкою, усвідомленою участю в процесі й досягненні конкретних результатів, у виявленні сильних та слабких сторін кожного студента. Найголовніший акцент коучингу у вищій освіті – індивідуальний підхід для підвищення ефективності та результативності в процесі навчання [16, с.7]. Коучинг – сучасна технологія у вищій освіті, яка допомагає студентам в професійному саморозвитку. Педагогічний коучинг покликаний для реалізації таких завдань: підвищити ефективність педагогічної діяльності; психологічно грамотно супроводжувати студентів в освітньому процесі; ставити перед собою і студентами релевантні цілі; визначити життєві цілі на короткострокову та довгострокову перспективу; розвивати навички управління особистим часом; підвищити впевненість в собі [11]. Для досягнення поставлених цілей вирішуються наступні завдання: здійснюється діагностика і моніторинг освітнього процесу, що дозволяє враховувати і прогнозувати зміни, які відбуваються в результаті застосування інноваційних програм і технологій, створюються умови, спрямовані на ефективну організацію процесу пошуку студентом шляхів досягнення важливих для нього цілей і вибору оптимального темпу просування, освоюються інноваційні методики і технології [6].

Коуч – це повністю самостійна окрема професія (в Україні ще немає цієї професії) з власними правилами, етикою та спеціальним навчанням. На перше місце нині виходить особистість фахівця (це стосується і представників інших допомагаючих професій – тренера, консультанта, психотерапевта тощо), якому особистість не лише повірить, але й усвідомлено захоче працювати за ним, досягаючи власних результатів [10, с.43].

Педагогічний коучинг як освітній метод дозволяє максимально розкрити потенціал людини, виявляти іще нереалізовані її ресурси. Коучинг вивчає закономірності, механізми та способи створення передумов для максимального саморозкриття потенціалу особистості чи колективу, включно із професійним самоусвідомленням та лідерством, самовдосконаленням і саморегуляцією. Коуч, який працює з педагогом або ж з групою не дає готових порад та рекомендацій, а допомагає віднайти власні способи розв'язання актуальних проблем. Він формує компетенції безпосередньо у процесі роботи, допомагає людині розвиватися, пізнати межі своїх здібностей та досягти певної мети [1, с.124]. У літературі коучинг часто розглядається як систему індивідуальної (групової) підтримки людей, що ставить своїм завданням і особистісний ріст, і підвищення персональної ефектності. Коучинг спрямований на допомогу в постановці цілей і вирішенні проблем в різних галузях життєдіяльності [19, с.112].

Нові освітні стандарти передбачають особистісно-орієнтований підхід у навчанні. Коучинг – це технологія для розкриття потенціалу особистості, для максимізації власної продуктивності та ефективності. Коучинг – це не тільки техніка, яка застосовується в певних обставинах; ефективний коучинг – це метод управління, метод взаємодії з людьми, спосіб мислення (У.Тімоті Голв) [8].

Коучинг-підхід – це такі взаємини між викладачем і студентами, де перший ефективно організовує процес пошуку учнями кращих рішень своїх завдань і втілення їх в життя, стимулює і спонукає до підвищення рівня усвідомлення кінцевого результату. Коучинг – це партнерство для підтримки людей у досягненні своїх цілей. Коучингова взаємодія – це певним чином структурована розмова, у процесі якої використовується активне слухання, майстерне задавання запитань та інші компетенції, набуті, завдяки практичному досвіду та високому рівню емоційного інтелекту з метою підвищення обізнаності та заохочення відповідальності. Коучинговий процес передбачає прояснення цілей, вивчення реальності, дослідження варіантів, узгодження дій та їх впровадження, а також їх перегляду [7].

Нині відомі різні види коучингу, які розроблялися в міру розвитку цього методу, виходячи з необхідності адаптації його до певних умов або сфери застосування. Його можна класифікувати за кількома параметрами:

За кількістю учасників: індивідуальний, груповий, корпоративний *За сферою застосування:* бізнес-коучинг, кар'єрний коучинг, лайф-коучинг [17].

За спрямованістю на розвиток: інтенсивний – представляє собою розвиток нових навичок та компетенцій працівника. Орієнтований на якісний розвиток. *Екстенсивний* – спрямований на розвиток

існуючих характеристики компетенцій, навичок та якостей працівника. Орієнтований на критеріальний розвиток.

За спрямованістю на систему управління: коучинг керуючої системи – коучинг, який реалізується для керівників різних рівнів управління; коучинг керованої системи – вид, коучингу спрямований на розвиток потенціалу керованої системи на підприємстві. Ініціаторами такого виду коучингу можуть бути лінійні менеджери та власники підприємств.

За періодичністю проведення: *разовий* – призначенням цього виду коучингу є встановлення необхідності та доцільності застосування саме коучингу, а не інших інструментів чи засобів розвитку працівника, групи чи загалом підприємств. *Періодичний* – це систематична реалізація програм розвитку працівника. Тобто у випадку розвитку певного критерію працівника виникає необхідність розвивати інші характеристики. Оскільки працівники ніколи не повинні зупинятися на досягнутому, а ставити перед собою нові цілі та досягати їх, то саме періодичний коучинг є тим самим засобом, який спонукатиме їх до такої діяльності. *Довготривалий* – вид коучингу, який застосовується у випадку реалізації довгострокових планів та проектів розвитку підприємства. На відміну від періодичного виду коучингу його необхідність вказується на початку проекту і триває до його закінчення. Періодичний же коучинг може здійснюватися, а може і ні. Працівник самостійно приймає рішення про доцільність коучингу

За характером та метою розвитку: *професійно-діловий* – передбачає розвиток професійних компетенцій та навичок. Сприяє розвитку ділових якостей. *Адміністративно-організаційний* – призначенням є розвиток організаційних та адміністративних навичок. *Особистісний* – синонімом є Life-коучинг, тобто це вид коучингу, спрямований на формування та реалізацію особистих життєвих цілей людини. *Соціальнопсихологічний* – спрямований на розвиток культури, уміння керувати своєю поведінкою, психічним станом та іншими характеристиками, які створюють імідж працівника. *За сферою використання:* маркетинговий; фінансовий; управлінський; бізнес-коучинг (підприємницький); кадровий; освітній; виробничий [10, с.34].

За способом проведення: *усний*. Вид коучингу, який полягає у проведенні вербальної комунікації між коучем та слухачем коучингу. *Ілюстративний*. Вид коучингу, який передбачає застосування різноманітних графічних моделей, органіграм, топограм, хронограм та діаграм у процесі реалізації коучингу. Основною метою даного виду коучингу є створення наочності, універсальності, змістовності та зручності подання матеріалів коучингового процесу. *Дистанційний коучинг*. Досить поширений, особливо в зарубіжній практиці. Серед способів, які при цьому використовуються, – Інтернет та мобільний зв'язок. Тобто, користувач коучингу може узгоджувати деякі аспекти досягнення цілей, не здійснюючи безпосереднього контакту із коучем. *Очний*. Найбільш поширений вид коучингу, який передбачає безпосередню взаємодію коуча та користувача коучингу у процесі реалізації коучингу. *Комбінований*. Вид коучингу, що дозволяє застосовувати вище перелічені засоби проведення коучингу [10, с.34].

Центральне місце в технології коучингу займають суб'єкт-суб'єктні відносини між педагогом і учнями, при яких педагог ефективно організовує процес пошуку кращих рішень поставлених завдань і втілення їх у життя, стимулює і спонукає до підвищення рівня професійного розвитку і, що особливо важливо, саморозвитку. Коуч допомагає вихованцю розвиватися особистісно, опанувати новими компетенціями і, відповідно, досягати високих результатів в навчально-процесійній діяльності [4, с. 119].

Педагогічний коучинг (від англ. coaching – наставляти, надихати, тренувати для спеціальних цілей, підготовляти до вирішення певних завдань) – це різновид технології науково-методичного супроводу, система андрагогічних принципів і прийомів, що сприяють розвитку потенціалу особистості та групи спільно працюючих людей (команди, організації), а також забезпечують максимальне розкриття та ефективну реалізацію цього потенціалу. За визначенням Міжнародної Федерації Коучингу, коучинг – це система реалізації спільного соціального, особистісного, творчого потенціалу учасників процесу неперервного розвитку педагогічної майстерності із метою отримання максимально можливого результату; співробітництво, яке допомагає клієнтам досягати реальних результатів у своєму особистому і професійному житті.

Основні загальноприйняті значення терміна «педагогічний коучинг» такі:

- *індивідуальне консультування* (професійно-фахове, технологічне, психолого-педагогічне, навчально-методичне) для досягнення вищих професійних та особистісних досягнень;
- *адаптивний стиль управління персоналом*, спрямований на неперервний розвиток педагогічної майстерності педагогічного працівника за індивідуальною освітньою траєкторією протягом усього життя;
- *форма індивідуального і групового консультування* для проектменеджерів і керівних працівників середнього і/або вищого рівнів.

В англійському варіанті слову «coaching» можна зіставити «coachieving» – співдосягнення, сприяння, що відображає розуміння процесу коучингу як спільної дії консультанта (андрагога, коуча) і клієнта (педагогічного працівника, організації, команди) [13, с. 19].

Ефективному коучингу передують певні підготовчі роботи. Педагог-коуч створює умови для глибокого осмислення індивідом своєї життєвої ситуації. Студент розуміє, що існує різниця між тим, ким він є, і тим, ким хотів би бути. Він відкритий до змін, готовий думати й діяти новим, незвичним для нього способом. Водночас студент готовий вислуховувати і сприймати конструктивну критику на свою адресу. Викладач здійснює системний супровід студента, внаслідок чого у суб'єкта формується гнучкість, адаптивність до змін, здатність швидко реагувати в критичних ситуаціях. Таким чином, твориться система осмисленої взаємодії студента з коучем, із самим собою, зі світом, що підвищує рівень його відповідальності й мотивації. Студент отримує цінний досвід партнерської комунікативної співпраці, який допоможе в майбутній професійній діяльності [14, с. 187].

Застосування коучингу в педагогічному процесі передбачає: системний супровід студента; безперервний процес розвитку, вдосконалення, розкриття потенціалу особистості для досягнення максимального результату; систему взаємодії з коучем, із самим собою, із навколишнім світом; технологію, що дозволяє переміститися із зони проблеми в зону ефективного рішення; засіб сприяння, допомоги особистості в пошуку її власних рішень в складній для неї ситуації; «Young Scientist» – модель узаємодії суб'єктів, завдяки якій коуч-викладач підвищує рівень мотивації й відповідальності; особливе підтримуюче ставлення до студента; вид індивідуальної підтримки особистості, що ставить своїм завданням професійне й особистісне зростання, підвищення персональної ефективності [12, с. 173]. Коучинг можливий тільки тоді, коли: студент розуміє, що існує різниця між тим, хто він є і тим, ким хотів би бути; студент готовий думати новим, незвичним для себе способом; студент готовий до здійснення необхідних змін і робить необхідні дії; студент згоден з тим, що за результат несе відповідальність тільки він сам, а не коуч-викладач [15, с. 315].

Висновки. Таким чином, освітній коучинг є одним з ресурсних аспектів педагогічної діяльності й передбачає виведення взаємин між викладачем і студентом на новий рівень міжособистісної взаємодії на основі зацікавленості, співпраці і гнучкості, розділеної відповідальності за результати комунікативного розвитку кожного студента. Провідне місце в технології коучингу займають суб'єкт-суб'єктні відносини між педагогом і учнями, при яких педагог ефективно організовує процес пошуку кращих рішень поставлених завдань і втілення їх у життя, стимулює і спонукає до підвищення рівня професійного розвитку і, що особливо важливо, саморозвитку.

Література

1. Відлацька О. Педагогічний коучинг як технологія професійного розвитку. Кам'янець-Подільський : Методичний посібник, 2018. 124 с.
2. Голви Т. Максимальная реализация: Работа как внутренняя игра. [пер. с англ] Альпина Бизнес Букс, 2007. С. 65–79.
3. Горук Н.М. Коучинг як ефективна технологія самоосвітньої компетенції студентів. Coaching as an effective technology of self-educational competence of students. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2015. № 11. С. 99 – 104.
4. Гульчевская В. Г. Субъективные факторы эффективности освоения педагогами образовательных технологий в процессе повышения квалификации : монография / под ред. В. Г. Гульчевская, Е. Е. Алимова. Ростов-на-Дону : Изд-во Рост. ин-та повышения квалификации и проф. переподгот. работников образования, 2012. 132 с.
5. Дудник Н. Коуч-технологія як засіб формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів освіти. 2018. 178 с.
6. Етичний кодекс українського вчителя. Педкабінет. URL: <https://pedkab.wordpress.com/>
7. Коучинг в освіті. URL : <https://icf-ukraine.org/kouching-v-osviti-63>
8. Коучинг як стиль управління. URL : <http://jak.bono.odessa.ua/articles/referat-kouching-jak-stil-upravlinnja.php>
9. Нежинська О. О., Тименко В. М. Коучинг у діяльності практичного психолога системи освіти : спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти / НАПН України, Ун-т. менедж. освіти. К., 2015. С. 144 – 135.
10. Нежинська О. О. Основи коучингу : навчальний посібник / О.О. Нежинська, В. М. Тименко. Київ ; Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2017. 220 с. : іл. С.40.
11. Педагогічний коучинг. URL : <https://pedkab.wordpress.com/2013/01/28/>
12. Рудницьких О.В. Коучінг як інтерактивна технологія в освіті. *Вісник Дніпропетровського у-ту імені Альфреда Нобеля*. Серія: Педагогіка і психологія. 2014. № 2 [8]. С. 173-176.
13. Сидоренко В.В. Педагогічний коучинг як інноваційна технологія науковометодичного супроводу професійно-особистісного розвитку вчителя в системі післядипломної освіти. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. Донецьк. 2014. № 3 [14]. С. 13-19.
14. Сурмяк Ю. Р., Кудрик Л. Г. Педагогічний коучинг у підготовці студентів-психологів. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. С. 187 – 192.
15. Хмельницька О. С. Коучинг як сучасна технологія підвищення ефективності навчального процесу. *«Young Scientist»* № 6 [46]. 2017. С. 315 – 320.
16. Чугаєва Н. Ю. Психологічні особливості педагога-наставника як умова ефективної соціалізації студентів : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. ДВНЗ "Ун-т менедж. освіти". К., 2010. 17 с. укр.

17. Що таке коучинг і в чому секрет його ефективності. URL : <http://myplanet.com.ua/?p=18373>
18. Dilts R. Od przewodnika do inspiratora, czyli coaching przez duże «C» / Robert Dilts. Warszawa: PINLP, 2006. 444 s.
19. Savkina A. Coaching in Russian: the courage to desire / A. Savkina, N. Danilova. Moscow, 2016. 112 c.

References

1. Vidlatska O. Pedagogichniy kouchynh yak tekhnolohiia profesiinoho rozvytku. [Pedagogical coaching as a technology of professional development] Kamianets-Podilskyi : Metodychni posibnyk, 2018. 124 s.
2. Golvi T. Maksymal'naya realizaciya: Rabota kak vnutrennyia igra. [Maximum realization: Work as an inner game] [per. s angl] Al'pina Biznes Buks, 2007. S. 65-79.
3. Horuk N.M. Kouchynh yak efektyvna tekhnolohiia samoosvitnoi kompetentsii studentiv [Coaching as an effective technology of self-educational competence of students]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia*. 2015. № 11. S. 99 – 104.
4. Gul'chevskaya V. G. Sub`ektivny`e faktory` e`ffektivnosti osvoeniya pedagogami obrazovatel`ny`kh tekhnologij v processe pov`sheniya kvalifikaczi: [Subjective factors of the effectiveness of the development of educational technologies by teachers in the process of professional development] : monografiya / V.G. Gul'chevskaya, E. E. Alimova. Rostov-na-Donu: Izd-vo Rost. in-ta pov`sheniya kvalifikaczi i prof. perezpodgot. rabotnikov obrazovaniya, 2012. 132 s.
5. Dudnyk N. Kouch-tekhnolohiia yak zasib formuvannia profesiino-etychnoi kompetentnosti maibutnikh menedzheriv osvity. [Coach technology as a means of forming professional and ethical competence of future education managers] 2018. 178 s.
6. Etychni kodeks ukrainskoho vchytelia. [Code of Ethics of Ukrainian teachers] Pedkabinet. URL: <https://pedkab.wordpress.com/>
7. Kouchynh v osviti. [Coaching in education] URL : <https://icf-ukraine.org/kouching-v-osviti-63>
8. Kouchynh yak styl upravlinnia. [Coaching as a management style] URL : <http://jak.bono.odessa.ua/articles/referat-kouching-jak-stil-upravlinnja.php>
9. Nezhynska O. O., Tymenko V. M. Kouchynh u diialnosti praktychnoho psykholoha systemy osvity : spetskurs dlia slukhachiv ochno-dystantsiinoi formynavchannia v systemi pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity [Coaching in the activities of a practical psychologist of the education system: a special course for students of full-time and distance learning in the system of postgraduate pedagogical education] / NAPN Ukrainy, Un-t. menedzh. osvity. K., 2015. S. 144 – 135.
10. Nezhynska O. O. Osnovy kouchynhu : navchalnyi posibnyk [Basics of coaching: a textbook] / O. O. Nezhynska, V. M. Tymenko. Kyiv ; Kharkiv : TOV «DISA PLIuS», 2017. 220 s. : il. S.40.
11. Pedahohichniy kouchynh. [Pedagogical coaching]. URL : <https://pedkab.wordpress.com/2013/01/28/>
12. Rudnytskykh O.V. Kouchinh yak interaktyvna tekhnolohiia v osviti. [Coaching as an interactive technology in education]. *Visnyk Dnipropetrovskoho u-tu imeni Alfreda Nobelja*. Serii: Pedahohika i psykholohiia. 2014. № 2 [8]. S. 173-176.
13. Sydorenko V.V. Pedahohichniy kouchynh yak innovatsiina tekhnolohiia naukovometodychnoho suprodu profesiino-osobystisnoho rozvytku vchytelia v systemi pislidyplomnoi osvity. [Pedagogical coaching as an innovative technology of scientific and methodological support of professional and personal development of a teacher in the system of postgraduate education]. *Naukova skarbnytsia osvity Donechchyny*. Donetsk. 2014. № 3 [14]. S. 13-19.
14. Surmiak Yu. R., Kudryk L. H. Pedahohichniy kouchynh u pidhotovtsi studentiv-psykholohiv [Pedagogical coaching in the training of student psychologists]. *Naukovi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. S. 187 – 192.
15. Khmelnytska O. S. Kouchynh yak suchasna tekhnolohiia pidvyshchennia efektyvnosti navchalnoho protsesu. [Coaching as a modern technology to increase the efficiency of the educational process]. *«Young Scientist»* № 6 [46]. 2017. S. 315 – 320.
16. Chuhaieva N. Yu. Psykholohichni osoblyvosti pedahoha-nastavnyka yak umova efektyvnoi sotsializatsii studentiv [Psychological features of a teacher-mentor as a condition for effective socialization of students] : avtoref. dys. ... kand. psykol. nauk : 19.00.07. DVNZ "Un-t menedzh. osvity". K., 2010. 17 s. ukp.
17. Shcho take kouchynh i v chomu sekret yoho efektyvnosti. [What is coaching and what is the secret of its effectiveness]. URL : <http://myplanet.com.ua/?p=18373>
18. Dilts R. Od przewodnika do inspiratora, czyli coaching przez duże «C» / Robert Dilts. Warszawa : PINLP, 2006. 444 s.
19. Savkina A. Coaching in Russian: the courage to desire / A. Savkina, N. Danilova. Moscow, 2016. 112 c.